होस्टे हैसे सहकारी संस्थाले सदस्यहरुको पारिवारिक आर्थिक तथा उनीहरुको बालबालिकाहरुको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव

(नल्लु गा.वि.स. ललितपुर)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग, अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग, स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता

बिमा सापकोटा

स्नातकोत्तर तह (एम.एड.) दोस्रो वर्ष

परीक्षा रोल नं.: २८०२११

त्रि.वि. दर्ता नं.: ९-१-२९-३१८-२००४

भर्ना वर्ष : २०६८

शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग

अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाठौं

२०७४

सिफारिस-पत्र (Recommendation Letter)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत अर्थशास्त्र शिक्षा विषयको स्नातकोत्तर तह एम.एड. दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि "**होस्टे हैसे सहकारी संस्थाले सदस्यहरुको पारिवारिक आर्थिक तथा उनीहरुको बालबालिकाहरुको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव**" शीर्षकमा छात्रा बिमा सापकोटाले मेरो निर्देशन, सुपरिवेक्षण र सुझावमा यो शोध पत्र तयार पार्नु भएको हो । यो शोधपत्र स्वीकृतिको लागि मूल्याङ्कन समिति समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

....

उप प्रा. मीनराज पौडेल

शोध निर्देशक

अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग

त्रि.वि. कीर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृति-पत्र (Approval Letter)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र केन्द्रिय विभाग अन्तर्गत अर्थशास्त्र शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर तह द्धितीय वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि "**होस्टे हैसे सहकारी संस्थाले सदस्यहरुको पारिवारिक आर्थिक तथा उनीहरुको बालबालिकाहरुको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव**" शीर्षकमा शोधपत्र स्नातकोत्तर उपाधिका लागि स्वीकृत गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

१. विभागीय प्रमुख ....

उप प्रा. मीनराज पौडेल

२. वाह्य परीक्षक ....

प्रा. ध्रुव सिवाकोटी

३. शोध निर्देशक ....

उप प्रा. मीनराज पौडेल

मिति : २०७४/०८/०१

कृतज्ञता-ज्ञापन (Acknowledgement)

सहकारी संस्थाले सदस्यहरुको पारिवारिक आर्थिक तथा उनीहरुको बालबालिकाहरुको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव शीर्षकको शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्याल शिक्षाशास्त्र सङ्काय अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग, स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि तयार पारिएको हो । सर्वप्रथम मेरो शोधपत्र प्रस्तावना स्वीकृत गरी शोधपत्र लेख्न सुअवसर प्रदान गरि दिनु हुने अर्थशास्त्र विभागका उप प्रा. मीनराज पौडेल ज्यू प्रति सदा आभारी छु ।

आफ्नो व्यस्त समयको बाबजुद पनि सहज ढङ्गले अमूल्य समय दिई निरन्तर सुझाव, सल्लाह, प्रेरणा र उत्साह दिई शोधपत्र लेखनमा सद्भावपूर्ण सहयोग गर्नु हुने आदरणीय गुरू तथा शोध निर्देशक उप प्रा. मीनराज पौडेल ज्यू प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । शोधपत्र लेखनको क्रममा आवश्यक सल्लाह र सुझाव दिई हौसला बढाई दिनु हुने अर्थशास्त्र शिक्षा विभागका सम्पूर्ण आदरणीय गुरूहरूप्रति हृदयदेखि नै आभार प्रकट गर्दछु ।

स्थलगत अध्ययनका क्रममा आवश्यक सहयोग गरी खुलस्त रूपमा प्रश्नहरूको उत्तर दिई सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण सदस्य, आमा, दिदी बहिनीहरूलाई र सहकारीका अध्यक्ष केशव प्रसाद बडाल ज्यूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । शोधपत्र लेखनका लागि तथ्याङ्क सङ्कलन तथा सन्दर्भ स्रोतहरू उपलब्ध गराउन सहयोग गर्नुहुने जिल्ला विकास समिति, नल्लु, गा.वि.स. कार्यालय, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, केन्द्रीय पुस्तकालय र अर्थशास्त्र शिक्षा विभागप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

मलाई पढाई लेखाइप्रति सदैव जागरूक तुल्याउँदै यस तहसम्म पुऱ्याउनु हुने र जीवनका हरेक पक्षहरूमा प्रेरणा र सफल भविष्यको कामना गर्नु हुने मेरा आदरणीय आमा रेणुका सापकोटा र बुवा भरत सापकोटाप्रति सदैव ऋणी छु । मेरो जीवनका प्रत्येक पाइला पाइलामा शैक्षिक सफलताको कामना गर्दै हरेक समयमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने श्रीमान प्रकाश बस्नेत र दाजु विवेक सापकोटाप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

यस शोधपत्रलाई यथासम्भव शुद्धताका साथ कम्प्युटर टाइप गरी सहयोग गर्नुहुने रामकृष्ण महर्जन ज्यू लाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु । अन्त्यमा मेरो कार्य प्रति श्रद्धा राख्ने सम्पूर्ण आफन्तजन, मित्रजन, सहपाठी साथीहरु तथा शुभचिन्तक महानुभावहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिँदै आफ्नो अटुट परिश्रमबाट तयार भएको यो शोधपत्र उपयोगी हुनेछ भन्ने विश्वास व्यक्त गर्दछु ।

मिति : २०७४/०७/२३

शोधकर्ता

बिमा सापकोटा

सारसङ्क्षेप (Abstract)

ललितपुर जिल्लाको नल्लु गा.वि.स.मा सञ्चालनमा रहेको होस्टे हैसे बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाले सदस्यहरुको पारिवारिक आर्थिक तथा उनीहरुको बालबालिकाहरुको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव शीर्षकमा गरिएको अध्ययनमा सहकारीले सदस्यहरूलाई प्रवाह गरेको ऋणको अवस्थाको अध्ययन गर्नु, सहकारीमा संलग्न भएका र नभएका सदस्यहरूको आर्थिक अवस्थाको तुलनात्मक अध्ययन गर्नु र सहकारीमा संलग्न भएका र नभएका सदस्यका बालबालिकाकाहरूको शैक्षिक अवस्थाको अध्ययन गर्नु यस अध्ययनको उद्देश्यहरू रहेका छन् ।

उक्त उद्देश्यहरू पूरा गर्न परिमाणात्मक, गुणात्मक ढाँचाको माध्यमबाट प्राथमिक र द्वितीय स्रोतबाट प्राप्त तथ्याङ्कहरूलाई तालिकाको प्रयोग गरी विश्लेषण गरिएको छ । प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न तिन प्रकारका प्रश्नावलीहरू (सहकारीका अध्यक्ष, सहकारीमा संलग्न भएका सदस्य र संलग्न नभएका सदस्य) बाट तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको थियो । सहकारीमा संलग्न र असंलग्न सदस्यहरू गरी जम्मा १०० जनालाई स्तरीकृत सम्भावनायुक्त नमुना छनोट विधिको आधारमा छनोट गरिएको छ । जुन कुल जनसङ्ख्याको ८.०७ प्रतिशतका दरले हुन आउँछ । यही सदस्यको सङ्ख्यालाई प्राथमिक तथ्याङ्कको स्रोत बनाइएको र नल्लु गा.वि.स.को कार्यालय, होस्टे हैसे बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि., ललितपुर जिल्ला विकास समिति, केन्द्रीय तथ्यांक विभागलाई द्वितीय तथ्यांकको स्रोत बनाइएको थियो ।

अध्ययन क्षेत्रका नमुना छनोटमा परेका सहकारीमा संलग्न भएका सदस्यका प्रति घर परिवारको वार्षिक औसत आम्दानी रु.६४,०७४.३४, प्रति घर परिवार औसत खर्च रु.५४,८२४.२ र औसत बचत रु.९,२५०.१४ रहेको पाइयो । सहकारीमा असंलग्न सदस्यहरुको प्रति घर परिवारको औसत आम्दानी रु.३४,८२५.२२, औसत खर्च रु.२९,५७०.४४ र औसत बचत ५,२५४.७८ रहेको पाइयो । नमुना छनोटमा परेका सहकारीमा संलग्न भएका र नभएका सदस्यका घरपरिवारको तहगत आम्दानीलाई हेर्दा तल्लो र माथिल्लो आय बीचमा आय असमानता भएको पाइयो । साथै सहकारीमा संलग्न नहुनेको भन्दा हुने सदस्यहरुका घरपरिवारको आम्दानी, खर्च र बचत दोब्बर रहेको पाइयो ।

सहकारीमा संलग्न सदस्यहरूको सहकारीबाट ऋण लिई व्यावसाय संचालन गरेको पाइयो जसको आम्दानी रु.११,२५,०००, खर्च रु.७,३०,००० र बचत रु. ३,९५,००० रहेको पाइयो । सहकारीमा संलग्न हुनु अघि साहुमहाजनबाट ७० र अन्य (इष्टमित्र, छिमेकी) बाट लिने ऋण १४ र बैङ्क तथा वित्तिय संस्थाबाट १६ प्रतिशत ऋण लिने गरेकोमा संलग्न पछि ७० प्रतिशतले सहकारीबाट १० प्रतिशत बैङ्कबाट १२ प्रतिशत साहुमहाजनबाट र ८ प्रतिशतले अन्यबाट ऋण लिएको पाइयो ।

अध्ययन क्षेत्रका नमुना छनोटमा परेका सहकारीमा संलग्न भएका र नभएका सदस्यहरूको शैक्षिक अवस्था हेर्दा संलग्न हुने १६ प्रतिशत निरक्षर र ८४ प्रतिशत साक्षर रहेको पाइयो र संलग्न नहुनेहरुमा २८ प्रतिशत निरक्षर र ७२ प्रतिशत साक्षर रहेको पाइयो । सहकारीमा संलग्न सदस्यका बालबालिकाको शैक्षिक अवस्था हेर्दा ३३.३३ प्रतिशत सरकारीमा, ५८.७३ प्रतिशत निजीमा र संलग्न नहुनेका ५०.७५ प्रतिशत सरकारीमा र ३१.३४ प्रतिशत बालबालिका निजीमा पढाएको पाइयो । संलग्न नहुनेकोभन्दा संलग्न हुनेको २ गुणाभन्दा बढी बालबालिकाहरू निजी विद्यालयमा गएको पाइयो ।

यस सहकारीमा संलग्न भएका सदस्यहरूको सङ्गठनात्मक र सामूहिक भावनाको विकास भएको, नेतृत्व विकास, आत्मविश्वास वृद्धि, पारिवारिक खर्चको भूमिकामा वृद्धि, सदस्य सशक्तीकरणमा वृद्धि जस्ता उपलब्धीहरू पाइएता पनि आयआर्जन नभएका सदस्यले बढी मात्रामा ऋण माग्नु, निरीक्षण र अनुगमन सम्बन्धी समस्या र तालिम सम्बन्धी समस्याहरु रहेको पाइयो । यस्ता समस्याहरू समाधान गर्न र यस सहकारीलाई अझ प्रभावकारी तरिकाबाट कार्यक्रम सञ्चालन गर्न संलग्न नभएका विवाहित र अविवाहित सदस्यहरूलाई संलग्न गराउन सहकारीले योजना बनाउनु पर्ने, ऋणको समय अवधि तीन वर्षको बनाउनु पर्ने, लगानीमा रहेको रकम बढाउँदै लैजानु पर्ने, तल्लो तहको आम्दानी हुनेलाई सीपमूलक तालिम, रोजगारीको सिर्जना र आयआर्जनका कार्यक्रमहरू सहकारीले सञ्चालन गर्नुपर्ने जस्ता सुझावहरू यस अध्ययनमा प्रस्तुत गरिएका छन् ।

विषय सूची (TABLE OF CONTENTS)

	पृष्ठ
सिफारिस-पत्र (Recommendation Letter)	i
स्वीकृति पत्र (Approval Sheet)	ii
कृतज्ञताज्ञापन (Acknowledgement)	iii
सारसंक्षेप (Abstract)	v
विषय सूची (Contents)	vii
तालिका सूची (List of Tables)	xii
संक्षिप्त शब्दावली (Abbreviation)	xiv
अध्याय - एक (CHAPTER - ONE)	**१–१२**
१. परिचय (INTRODUCTION)	**१**
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि (Background of the Study)	१
१.२ समस्याको कथन (Statement of the Problem)	७
१.३ अध्ययनको उद्देश्यहरु (Objectives of the Study)	८
१.४ अनुसन्धान प्रश्नहरू (Research Questions)	८
१.५ अध्ययनको महत्व (Significance of the Study)	९
१.६ अध्ययनको सीमा (Limitations of the Study)	१०
१.७ अध्ययनको संगठन (Organization of the Study)	११
१.८ मुख्य शब्दावलीको परिभाषा (Definition of the Key Terms)	११
अध्याय - दुई (CHAPTER - TWO)	**१३–२३**
२. सन्दर्भ साहित्यको पुनरावलोकन (REVIEW OF RELATED LITERATURE)	**१३**
२.१ सैद्धान्तिक साहित्यको पुनरावलोकन (Review of Theoretical Literature)	१३
२.२ पूर्व अध्ययनको पूनरावलोकन (Review of Previous Studies)	१६
२.३ पूर्व अध्ययनको समीक्षा (Implications of the Review for the Study)	१९
२.४ अनुसन्धान अन्तर (Research Gap)	२१
२.५ अवधारणात्मक ढाँचा (Conceptual Framework)	२२
२.६ कार्यात्मक अवधारणा (Functional Framework)	२३

अध्याय - तीन (CHAPTER - THREE) २४-२९

३. **अनुसन्धान विधि (RESEARCH METHODOLOGY)** २४

३.१ अध्ययनको ढाँचा (Research Design) २४

३.२ तथ्याङ्कका स्रोत (Sources of Data) २४

३.२.१ प्राथमिक तथ्यांक (Primary Data) २४

३.२.२ द्वितीय तथ्यांक (Secondary Data) २५

३.३ जनसंख्या, नमुना आकार र नमूना छनोट रणनीति (Population, Sample Size and Sampling Strategy) २५

३.३.१ जनसंख्या (Population) २५

३.३.२ नमूनाको आकार (Sampling Size) २५

३.३.३ नमूना छनोट रणनीति (Sampling Strategy) २६

३.४ तथ्याङ्क संकलनका औजारहरू (Tools of Data Collection) २७

३.४.१ प्रश्नावली (Questionnaire) २७

३.४.२ अवलोकन फाराम (Observation Form) २७

३.४.३ छलफल निर्देशिका (Discussion Guideline) २७

३.५ तथ्याङ्क संकलन प्रविधि (Technique of Data Collection) २८

३.५.१ अन्तर्वार्ता (Interview) २८

३.५.२ प्रत्यक्ष अवलोकन (Direct Observation) २८

३.५.३ लक्षित समूह छलफल (Focus Groups Discussion) २८

३.६ तथ्याङ्क प्रस्तुतीकरण र विश्लेषण (Presentation & Analysis of Data) २९

अध्याय-चार (CHAPTER-FOUR) ३०-८५

४. **तथ्याङ्कको प्रस्तुतीकरण तथा विश्लेषण (INTERPRETATION AND ANALYSIS OF DATA)** ३०

४.१ ललितपुर जिल्लाको परिचय (An Introduction to Lalitpur District) ३०

४.१.१ भौगोलिक अवस्था (Geographic Situation) ३०

४.१.२ सामाजिक अवस्था (Social Condition) ३१

४.१.३ शैक्षिक अवस्था (Educational Staus) ३१

४.१.४ आर्थिक अवस्था (Economic Condition) ३२

४.१.५ जनसाङ्ख्यिकी अवस्था (Demographic Condition) ३२

४.२ नल्लु गा.वि.स. को परिचय (Introducdtion of Nallu VDC) ३२

४.२.१ नल्लु गा.वि.स.को भौगोलिक अवस्था (Geographical Situation of Nallu VDC) ३३

४.२.२ सामाजिक अवस्था (Social Condition) ३३

४.२.३ शैक्षिक अवस्था (Educational Condition) ३३

४.२.४ आर्थिक अवस्था (Economic Condition) ३४

४.२.५ जनसाङ्ख्यिकीय अवस्था (Demographic Condition) ३४

४.३ नमूना छनोटमा परेको सहकारी संस्थाको परिचय (Introduction of Sampled Co-operative) ३४

४.३.१ उद्देश्यहरू (Objectives) ३५

४.३.२ कार्यहरू (Functions) ३६

४.४ सहकारी संस्थाको वर्तमान ढाँचा (Present Condition of Co-operative) ३७

४.४.१ संस्थाको सङ्गठनात्मक अवस्था (Organizational Structure of Institution) ३७

४.४.२ सहकारी संस्थाका कार्यक्रमहरू (Programme of Co-operative) ३८

४.४.३ सीप तथा आयमूलक तालिम (Skillfull and Income Training) ३८

४.४.४ चेतनामूलक तालिम (Awarness Training) ३९

४.५ सहकारी संस्थाले स्थानीय समुदायहरूमा प्रवाह गरेको ऋणको आकार (Size of the Loan Advanced in Local Co-operative Shareholders) ४०

४.५.१ सदस्यहरूमा ऋण वितरणको अवस्था (Condition of Loan Distribution on the Members) ४०

४.५.२ ऋण वितरणको क्षेत्रगत विवरण (Sectorwise Profile of Loan Distribution) ४१

४.६ नमूना छनोटमा परेका सदस्यहरूको उमेरगत, जातीय र धार्मिक विवरण (Age, Caste, Religious Profile of Sampled Member) ४२

४.६.१ नमूना छनोट सदस्यहरूको उमेरगत पारिवारिक जनसंख्या (Age-wise Family Population of Sampled Members) ४२

४.६.२ उमेर समूह (Age Group) ४४

४.६.३ जातिगत विवरण (Castwise Profile) ४५
४.६.४ धार्मिक विवरण (Religious Profile) ४५
४.६.५ शौचालयको अवस्था (Situation of the Toilet) ४६
४.६.६ खानेपानीको अवस्था (Situation of Drinking Water) ४७
४.६.७ पेशागत विवरण (Occupational Profile) ४८
४.७ सहकारी संस्थामा संलग्न भएका र नभएका सदस्यहरूको आर्थिक अवस्था (Economic Condition of Involved and Non-ivolved Sampled Members) ४९
४.७.१ भूमि स्वामित्व (Land Ownership) ४९
४.७.२ आम्दानीको अवस्था (Condition of Income) ५०
४.७.३ खर्चको अवस्था (Condition of Expenditure) ५४
४.७.४ तहगत वार्षिक बचत (Levelwise Annual Income) ५७
४.४.५ ऋणका स्रोतहरू, ऋण लिनुको उद्देश्य र ब्याजदर सम्बन्धी प्रतिक्रिया (Sources of Loan , Objective of Loan and Response to Interest Rate) ५९
४.८ शैक्षिक अवस्था (Educational Condition) ६३
४.८.१ नमूना छनोट सदस्यको पारिवारिक शैक्षिक अवस्था (Family Educational Condition of Sampled Members) ६३
४.८.२ नमूना छनोट सदस्यहरूको शैक्षिक अवस्था (Educational Condition of Sampled Members) ६५
४.८.३ नमूना छनोट सदस्यहरूको तहगत शैक्षिक अवस्था (Levelwise Education Status of Sampled Members) ६५
४.८.४ उमेरको आधारमा बालबालिकाको संख्या (Number of Children on the Basis of Age) ६६
४.८.५ बालबालिकाहरू पढ्ने शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण (Details of Educational Institution Studying Children) ६७
४.८.६ बालबालिकाको शैक्षिक अवस्था (Educational Condition of Children) ६९
४.९ तालिम प्राप्त गर्नेको विवरण (Profile of Training Receiver) ७१

४.९.१ सहकारीबाट प्राप्त सीपमूलक/आयमूलक तालिम प्राप्त गर्नेको विवरण (Profile of Skillfull and Income Training Receiver) ७१
४.९.२ चेतनामूलक/शिक्षामूलक तालिम पाउनेको विवरण (Profile of Awareness/Educational Training Receiver) ७२
४.१० सहकारी संस्थामा आवद्ध स्थानीय समुदायहरूको आर्थिक तथा शैक्षिक प्रभाव (Economic and Educational Effect of Involved Shareholders in Co-operative) ७३
४.१०.१ आर्थिक प्रभाव (Economic Effect) ७३
४.१०.२ शैक्षिक प्रभाव (Educational Effect) ७४
४.११ होस्टे हैसे वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको उपलब्धी (Achievement of Hostay- Hainsay Saving and Credit Co-operative) ७६
४.१२ होस्टे हैसे वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको समस्याहरू (Problems of Hostay-Hainsay Saving and Credit Co-operative) ७८
४.१३ सारांश (Summary) ८१
अध्याय-पाँच (CHAPTER-FIVE) ८६–८९
५. **निष्कर्ष र सुझावहरू (CONCLUSION AND RECOMMENDATION)** ८६
५.१ निष्कर्ष (Conclusion) ८६
५.२ सुझावहरू (Recommendations) ८८
५.२.१ नीति सम्बन्धी सुझावहरू (Policy Related Recommendations) ८८
५.२.२ प्रयोगात्मक क्षेत्र सग सम्बन्धित सुझावहरू (Practice Related Recommendations) ८८
५.२.३ आगामी अनुसन्धानसँग सम्बन्धित सुझाव (Further Related Recommendations) ८९
सन्दर्भग्रन्थ सूची (Reference)
अनुसूचीहरु (Appendix)

तालिका सूची

		पृष्ठ
तालिका ४.१	नमूना छनोटको सीपमूलक तालिमको विवरण- २०७२	३८
तालिका ४.२	नमूना छनोटको चेतनामूलक तालिमको विवरण- २०७२	३९
तालिका ४.३	नमूना छनोटको साँवा, ऋण, बाँकीको अवस्था- २०७२	४१
तालिका ४.४	नमूना छनोटको ऋण वितरणको क्षेत्रगत विवरण- आ.व.२०७१/०७२	४१
तालिका ४.५	नमूना छनोट सदस्यको उमेगत पारिवारिक जनसंख्या– २०७२	४३
तालिका ४.६	नमूना छनोटको उत्तरदाताको उमेर समूह-२०७२	४४
तालिका ४.७	नमूना छनोटको उत्तरदाताको जातिगत विवरण-२०७२	४५
तालिका ४.८	नमूना छनोटको उत्तरदाताको धर्म सम्बन्धी विवरण-२०७२	४६
तालिका ४.९	नमूना छनोटको शौचालयको अवस्था-२०७२	४६
तालिका ४.१०	नमूना छनोटको खानेपानीको अवस्था-२०७२	४७
तालिका ४.११	नमूना छनोट सदस्यहरूको पेसागत अवस्था-२०७२	४८
तालिका ४.१२	नमूना छनोटको भूमिका वितरणको मात्रा-२०७२	४९
तालिका ४.१३	नमूना छनोटको आधारमा घरपरिवारको वार्षिक आम्दनी-२०७२	५०
तालिका ४.१४	नमूना छनोट घरपरिवारको तहगत वार्षिक आम्दानी-२०७२	५२
तालिका ४.१५	होस्टे हैसे सहकारीबाट ऋण लिई संचालित व्यावसायको आम्दानी- २०७२	५३
तालिका ४.१६	नमूना छनोटको क्षेत्रगत रूपमा घरपरिवारको वार्षिक खर्च-२०७२	५४
तालिका ४.१७	नमूना छनोटको तहगत आधारमा घरपरिवारको वार्षिक खर्च विवरण-२०७२	५५
तालिका ४.१८	सहकारी संस्थाबाट ऋण लिई संचालित व्यावसायको बार्षिक खर्च- २०७२	५६
तालिका ४.१९	नमूना छनोट घरपरिवारको वार्षिक बचत-२०७२	५७
तालिका ४.२०	सहकारी संस्थाबाट ऋण लिई संचालित व्यावसायको बचत-२०७२	५८
तालिका ४.२१	सहकारीमा प्रवेश गर्नु अघि र पछिका ऋणका स्रोतहरू-२०७२	५९
तालिका ४.२२	नमूना छनोट सदस्यको व्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था–२०७२	६०

तालिका ४.२३	ऋण लिनुको उद्देश्य सङ्ख्या प्रतिशत-२०७२	६१
तालिका ४.२४	नमूना छनोट सदस्यको सहकारी संस्थाको ब्याजदर सम्बन्धी प्रतिक्रिया-२०७२	६२
तालिका ४.२५	नमूना छनोट सदस्यको पारिवारिक शैक्षिक अवस्था-२०७२	६४
तालिका ४.२६	नमूना छनोट सदस्यहरूको शैक्षिक अवस्था-२०७२	६५
तालिका ४.२७	नमूना छनोट सदस्यहरूको तहगत शैक्षिक अवस्था-२०७२	६६
तालिका ४.२८	उमेरगत विवरण- २०७२	६७
तालिका ४.२९	शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण- २०७२	६८
तालिका ४.३०	बालबालिकाको शैक्षिक अवस्था-२०७२	६९
तालिका ४.३१	नमूना छनोट सदस्यको सीपमूलक तथा आयमूलक तालिम प्राप्त गर्नेको विवरण-२०७२	७१
तालिका ४.३२	चेतनामूलक/शिक्षामूलक तालिम पाउनेको विवरण	७२
तालिका ४.३३	तहगत आम्दानीका आधारमा शैक्षिक प्रभाव-२०७२	७५

संक्षिप्तकृत सूची

आ.व.	=	आर्थिक वर्ष
उ.मा.वि.	=	उच्च माध्यमिक विद्यालय
गा.वि.स.	=	गाउँ विकास समिति
जि.वि.स.	=	जिल्ला विकास समिति
क्र.सं.	=	क्रम संख्या
नि.मा.वि.	=	निम्न माध्यमिक विद्यालय
प्रा.वि.	=	प्राथमिक विद्यालय
बा.	=	बालवालिका
मा.वि.	=	माध्यमिक विद्यालय
वि.सं.	=	विक्रम संवत्
रु.	=	रुपैयाँ
सहकारी सदस्य	=	सहकारीमा आवद्ध भई बचत गर्ने व्यक्ति
सेयर सदस्य	=	सहकारी संस्थाको कूल सम्पत्तीमा हिस्सा भएको व्यक्ति
भूमिको वितरण	=	नमूना छनोटमा परेका सदस्यहरुको आफ्नो स्वामित्वमा रहेका जग्गाको मात्रा
निरक्षर	=	पढ्न लेख्न नजान्ने
साक्षर	=	पढ्न लेख्न गर्न जान्ने
प्रौढ शिक्षा	=	सामान्य अक्षर पढ्न लेख्न दिइने शिक्षा
सरकारी विद्यालय	=	सरकारको सम्पत्तीबाट स्थापित र संचालित विद्यालय
निजी विद्यालय	=	व्यक्तिगत सम्पतीबाट स्थापित र संचालित विद्यालय
ADB	=	Agriculture Development Bank
ICA	=	International Co-operative Allince